

Innst. 110 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Dokument 8:132 S (2014–2015)

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Tove Karoline Knutsen, Martin Henriksen, Helga Pedersen og Tor Arne Bell Ljunggren om å sikre Veterinærinstituttets avdelinger innen grønn sektor og havbruk i Nord-Norge

Til Stortinget

Sammendrag

Veterinærinstituttet er organisert med en sentralenhet i Oslo (fra 2018 i Ås), og med regionale laboratorier i Sandnes, Bergen, Trondheim, Harstad og Tromsø. Veterinærinstituttets enheter i nord har hatt som kjerneoppgave å ivareta havbruk, reindrift og arktisk landbruk, samt å delta i beredskap og forskning knyttet til miljø- og klimaendringer i Arktis. Veterinærinstituttets styre vedtok i mars 2014 å legge ned all virksomhet innen grønn sektor ved avdelingene i Tromsø og Harstad og å redusere aktiviteten i Harstad til å gjelde havbruk. Mange mener at dette betyr en alvorlig svekkelse av et kompetent fagmiljø innen arktisk veterinærmedisin, som man mer enn noen gang trenger og som snarere bør styrkes enn svekkes.

Når dyr skal obduseres, betales en egenandel for obduksjon. De siste fem årene er denne egenandelen økt betydelig, og den er i dag fem til syv ganger høyere enn den var i 2010. Det er allment akseptert at obduksjon av dyr styrker kunnskap og beredskap i sektoren.

Forslagsstillerne er av den oppfatning at spørsmålet om hvordan kompetanse og ressurser innenfor dette viktige feltet er fordelt mellom landets ulike

regioner, berører betydelige samfunnsinteresser som bør avklares politisk.

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

- «1. Stortinget ber regjeringen sørge for at Veterinærinstituttets kompetanse og virksomhet innen grønn sektor og havbruk i henholdsvis Tromsø og Harstad videreføres.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at egenandelene ved obduksjon av dyr har et nivå som sikrer det antall obduksjoner som trengs for å styrke kunnskapen om dyrehelse.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Else-May Botten, Ingrid Heggø, Odd Omland og Knut Storberget, fra Høyre, Frank Bakke-Jensen, Ingunn Foss, Gunnar Gundersen og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Morten Ørsal Johansen, Øyvind Korsberg og Jørund Rytman, fra Kristelig Folkeparti, Line Henriette Hjemdal, fra Senterpartiet, lederen Geir Pollestad, og fra Venstre, Pål Farstad, viser til Representantforslag 8:132 S (2014–2015) om å sikre Veterinærinstituttets avdelinger innen grønn sektor og havbruk i Nord-Norge, og til brev fra landbruks- og matminister Listhaug av 15. oktober 2015 (vedlagt innstillingen). Komiteen er kjent med Veterinærinstituttets organisering og de oppgaver som ledelse og styret har. Komiteen er også gjort kjent med Veterinærinstituttets strategiplan for 2016–2020.

Komiteen viser til den samfunnsutviklingen som finner sted, både nasjonalt og internasjonalt, med mer åpne grenser og stadig økende trafikk av

både mennesker og dyr over grensene fra både nære og fjerne land. Også langs sjøvegen er trafikken økende, ikke minst i nord, herunder det potensiale seiling gjennom Nordvestpassasjen gir, som følge av klimaendring. Samfunnsutviklingen og at klimaet er i endring, spesielt i nord, er faktorer som kan få meget stor betydning for dyrevelferd, dyrehelse og som kan påvirke folkehelsen. Komiteen mener at det er viktig med god og landsdekkende beredskap mot alvorlige smittsomme sykdommer og at lokal kunnskap er svært viktig, spesielt for reindriftsnæringen og for Svalbard.

Komiteen er kjent med at Veterinærinstituttet er den eneste uavhengige instansen i landsdelen som utfører obduksjoner av dyr. I tillegg til sykdomsovervåking og helseberedskap er obduksjoner viktige i forbindelse med dyrevernsaker, dyremishandling og dødsfall under veterinærbehandling. Uhildede obduksjoner er grunnleggende for et godt bevisgrunnlag for politi og Mattilsyn. Komiteen viser også til at det er igangsatt en prøveordning med dyrepoliti for å ivareta dyrevelferdshensyn.

Komiteen viser til Stortingets høring 5. november 2015, der det klart fremkom stor bekymring dersom obduksjon og prøvetaking skulle skje ute i felt med betydelig fare for smittespredning, og under arbeidsforhold som kan medføre at kvaliteten på arbeidet ikke blir godt og sikkert nok. I tillegg fremkom det av høringen den utfordringen som transport av døde dyr innebærer, både når det gjelder vektbegrensninger, men også avrenning fra pakker som blir fraktet over store avstander og over lang tid. At dette kan gjelde forsendelser med sykdommer som kan smitte til mennesker, gjør det etter komiteens syn viktig at forsendelser ikke skjer over for store avstander.

Komiteen viser til at flere dyresykdommer, som rabies, revens dvergbendelorm og fugleinfluenza, kan overføres til mennesker.

Komiteen viser til at privatpraktiserende veterinærer utgjør førstelinjetjenesten i kampen mot alvorlige dyresykdommer. De er imidlertid helt avhengig av den bakenforliggende kompetanse som Veterinærinstituttet har. Det er uholdbart at store deler av landet ikke har tilfredsstillende tilgang på obduksjonstjenester og at dette bidrar til lokale forskjeller når det gjelder dyrevelferd.

Komiteen er opptatt av at Veterinærinstituttets tilbud om obduksjoner, diagnostikk og overvåkning forblir et tilbud i Nord-Norge også i fremtiden. Komiteen mener det er viktig at obduksjoner av storfe, hest, rein, vilt, småfe og andre dyreslag kan skje i Tromsø og i lokaler og underlagt rammer som

gjør dette forsvarlig med tanke på fare for smittespredning.

Komiteen mener det er svært viktig å ivareta regional, stedlig kompetanse innen veterinærmedisin for å utvikle den fagkunnskapen som tar utgangspunkt i lokale og regionale forhold. Komiteen er kjent med at ny teknologi og digitale verktøy kan forbedre og forenkle prøvetaking og tolking av prøvesvar. Komiteen vil imidlertid understreke at den spisskompetanse som tilegnes gjennom å ha bosted og base i det miljøet man skal betjene, er svært viktig. Komiteen vil også peke på at veterinærkompetansen i Nord-Norge utgjør et viktig supplement til de betydelige kunnskapsmiljøene som finnes i regionen om arktiske forhold, knyttet til viktige utdannings- og forskningsinstitusjoner.

Komiteen fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Veterinærinstituttets kompetanse og virksomhet innen grønn sektor og havbruk i henholdsvis Tromsø og Harstad videreføres.»

Komiteen viser til at obduksjon er viktig for å overvåke dyrehelsen, oppdage nye sykdommer, samt skaffe seg og opprettholde kunnskaper om sykdom. Komiteen mener det er viktig å ha et visst antall dyr til obduksjon for å ivareta denne kunnskapen. Komiteen er kjent med at det betales en egenandel for å få obdusert dyr. Komiteen merker seg at egenandelene de siste fem årene har økt betydelig, og at egenandelene i Norge er betydelig høyere enn f.eks. i Sverige og Finland som det er naturlig å sammenligne med. Komiteen er også kjent med at antallet obduserte dyr har blitt redusert kraftig, noe som trolig har en sammenheng med økte egenandeler. Dette er en uheldig utvikling. Komiteen mener det også er viktig at privatpraktiserende veterinærer blir informert om viktigheten av innsendelse av kadvær til obduksjon.

Komiteen fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at egenandelene ved obduserte dyr har et nivå som sikrer det antall obduksjoner som trengs for å ivareta og styrke kunnskapen om dyrehelse.»

Komiteen har for øvrig merket seg at Veterinærinstituttet samarbeider med mange andre relevante miljøer, slik som GENØK, Norsk Polarinstitutt og UiT Norges arktiske universitet, og er en viktig støtte for Sysselmannen på Svalbard.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å fatte følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen sørge for at Veterinærinstituttets kompetanse og virksomhet innen grønn sektor og havbruk i henholdsvis Tromsø og Harstad videreføres.

II

Stortinget ber regjeringen sørge for at egenandelen ved obduserte dyr har et nivå som sikrer det antall obduksjoner som trengs for å ivareta og styrke kunnskapen om dyrehelse.

III

Dokument 8:132 S (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Tove Karoline Knutsen, Martin Henriksen, Helga Pedersen og Tor Arne Bell Ljunggren om å sikre Veterinærinstituttets avdelinger innen grønn sektor og havbruk i Nord-Norge – vedlegges protokollen.

Oslo, i næringskomiteen, den 3. desember 2015

Geir Pollestad

leder

Øyvind Korsberg

ordfører

Vedlegg**Brev fra Landbruks- og matdepartementet v/statsråden til næringskomiteen,
datert 15. oktober 2015****Dokument 8:132 S (2014 - 2015) Representantforslag om å sikre Veterinærinstituttets avdelinger innen grønn sektor og havbruk i Nord-Norge**

Jeg viser til brev av 6.10.2015 fra Stortingets næringskomité hvor det bes om en vurdering fra Landbruks- og matdepartementet av ovennevnte forslag.

I representantforslaget foreslås følgende:

1. Stortinget ber regjeringen sørge for at Veterinærinstituttets kompetanse og virksomhet innen grønn sektor og havbruk i henholdsvis Tromsø og Harstad videreføres.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at egenandelene ved obduksjon av dyr har et nivå som sikrer det antall obduksjoner som trengs for å styrke kunnskapen om dyrehelse

Min vurdering av de enkelte punktene:

Veterinærinstituttets kompetanse og virksomhet innen grønn sektor og havbruk i henholdsvis Tromsø og Harstad

Veterinærinstituttet har sitt hovedkontor i Oslo og har regionale laboratorier i Sandnes, Bergen, Trondheim, Harstad og Tromsø. Hovedkontoret skal flyttes til Ås og samlokaliseres med Norges miljø- og biovitenskapelige universitet.

Veterinærinstituttet har eget styre. Styret er ansvarlig for organisasjonsutviklingsarbeidet i virksomheten. Styret skal gjøre nødvendige tilpasninger avhengig av samfunnsutviklingen og endrede behov der de tar hensyn til helheten i oppgavefordeling og tiltak for å sikre en kostnadseffektiv og bærekraftig organisasjon.

Landbruks- og matdepartementet har bedt Veterinærinstituttet om å legge vekt på å videreutvikle organisasjonen. Arbeidsprosesser skal effektiviseres og den totale kompetansen skal utvikles og utnyttes enda bedre.

Nye diagnostiske metoder og moderne teknologi åpner muligheter for en bedre og mer effektiv beredskap enn før.

PASSIV HELSEOVERVÅKNING

Undersøkelser av prøver fra syke eller døde dyr, såkalt passiv helseovervåkning, har i lang tid vært en viktig del av den nasjonale dyrehelseovervåkingen. Materialet tas gjerne ut av praktiserende veterinærer

og sendes til laboratorieundersøkelse. Ofte dreier det seg om undersøkelser av hele kadaver hvor oppdraget er å utrede dødsårsaken hos et enkeltindivid.

Det legges ofte omfattende arbeid i å finne fram til dødsårsak hos enkeltindivid. Resultatene brukes imidlertid i liten grad til å forebygge nye sykdomsutbrudd.

Vurderinger foretatt i 2014 og 2015 av Veterinærinstituttet, forvaltning og næringsaktører har vist at passiv helseovervåkning har betydelige begrensninger. Denne formen for overvåkning er lite egnet til å gi et godt bilde av helsesituasjonen i populasjoner av produksjonsdyr i Norge. De sykdommene som i hovedsak blir påvist i dette materialet, er produksjonsrelaterte sykdommer som kan gi tap for næringsaktørene, men som har mindre samfunnsmessig betydning. Det er også store forskjeller i materialinnsendelse mellom geografiske områder i landet. Den nasjonale overvåkingsverdien av disse undersøkelsene er derfor liten.

Vi har i den senere tid erfart at flere nye sykdommer er introdusert fra andre land. Ulike sykdomsintruduksjoner medfører gjerne omfattende, flerårig overvåking i offentlig regi. Med endringer i klima, fauna, handelsmønstre og økt persontrafikk vil nye sykdommer eller kjente sykdommer kunne bli introdusert til Norge hyppigere. Veterinærinstituttet vil forberede seg på dette ved å utvikle metodikk og kompetanse, samt organisere beredskapen på en måte som sikrer god kapasitet.

EN MODERNE, FRAMTIDSRETTET BEREDSKAP

En standardisert og kontinuerlig overvåkning er nødvendig dersom vi skal få til en bedre overvåkning av dyrehelsesituasjonen i hele landet. Dette krever pålitelige og effektive systemer for å oppdage sykdom, slik at tiltak kan iverksettes raskt. Det vil kunne begrense de økonomiske og velferdsmessige skadene sykdomsutbrudd medfører.

Veterinærinstituttet arbeider for å forbedre beredskapen mot helsetrusler hos landdyr gjennom et betydelig reformarbeid. Dette forutsetter at det etableres faglige forpliktende nettverk mellom næringsaktørene, det veterinære feltapparatet og faginstitusjoner som Veterinærinstituttet. Feltveterinærene har en viktig rolle i dette arbeidet, og vil kunne få høyere kompetanse og mer sentrale funksjoner enn før.

Høynet kompetanse i den primære veterinærtjenesten vil ifølge Veterinærinstituttet styrke beredskapen mot helsetrusler betydelig. Ved besøk i husdyr-

besetninger vil feltveterinærene kunne kommunisere on-line med for eksempel patologer, infeksjonsspesialister og sykdomsekspertter på ulike dyrearter. Det vil gi dem tilgang til faglige råd der og da om mulig sykdom, om uttak av prøvemateriale og om håndtering av de syke eller døde dyra og miljøet dyra har vært del av. Riktig behandling kan starte raskt.

I januar 2016 starter Veterinærinstituttet sammen med næringsaktører og Mattilsynet med å arrangere kurs i obduksjon og prøveuttak i felt flere steder i Norge. Dessuten prioriteres utvikling av informasjonsmateriale for nettpublisering. Dette mener Veterinærinstituttet vil bidra til bedre kvalitet på prøvemateriale og raskere og mer målrettet diagnostikk ved laboratoriene. Gjennom å utvikle klarere undersøkelseskriterier ved ulike sykdommer, vil brukerne få større forutsigbarhet både med hensyn til tid og kostnad. Veterinærinstituttet arbeider nå med å utvikle systemer der de benytter data til såkalt syndrombasert overvåking. Rapporter fra laboratorieundersøkelser vil sammen med produksjonsdata og offentlige tilsynsdata kunne gi bøndene et bedre grunnlag for produksjonsstyring. Dette er viktig både av helseomsyn og for verdiskapingen.

Veterinærinstituttet arbeider også med å etablere problembaserte diagnostikkprosjekter. Her samler man inn materiale fra spesielle situasjoner. Et aktuelt eksempel kan være å undersøke abortfoster og fosterhinner for infeksjoner som kan gi abort. Det innsendte materialet i slike prosjekt blir undersøkt etter en standard prosedyre, og kan da fortelle mye om status i en dyrepopulasjon. Resultatene fra et slikt prosjekt vil komme hele næringen til gode. Veterinærinstituttet har i samarbeid med ulike partnere gjennomført slike prosjekt på familiedyr, fjørfe, rein, gris og småfe. Prosjektene vil kunne rette seg både mot helse- og velferdsmessige problemstillinger.

En modernisert beredskap mot helsetrusler hos landdyr er i følge Veterinærinstituttet, et viktig og nødvendig grep for å sikre god dyrehelse og dyrevelferd i Norge også i årene fremover. Det forutsetter et tett og konstruktivt samarbeid mellom næringsaktørene, den veterinære felttjenesten og laboratorietjenestene. Den veterinære felttjenesten vil få høyere kompetanse, laboratorietjenesten vil øke sin beredskapsforståelse, og næringen vil få et bedre grunnlag for produksjonsstyring.

Konklusjon

Jeg ser positivt på at Veterinærinstituttet arbeider med å modernisere beredskapen og helseovervåkingen. Dette må gjøres på en måte som sikrer at sykdomsberedskap og helseovervåking også i Nord-Norge kommer styrket ut av endringene. Jeg legger til grunn at dagens tilbud i Tromsø blir opprettholdt

inntil Veterinærinstituttet har etablert et nytt og bedre system for diagnostikk og helseovervåking.

Regjeringen vil styrke utdanning og forskning i Nord-Norge med Tromsø som et senter. Veterinærinstituttet vil derfor legge til rette for å styrke sin forskning i Nord-Norge ved å videreutvikle samarbeidet med landbruks- og matinstituttene og andre forsknings- og fagmiljø i landsdelen. Tilstedeværelse i Tromsø vil være viktig i denne sammenheng.

Jeg vil ut fra det som er anført ovenfor, frarå at Stortinget legger langvarige bindinger på intern kompetansefordeling og geografisk organisering av Veterinærinstituttets laboratorier.

EGENANDELENE VED OBDUKSJON AV DYR HAR ET NIVÅ SOM SIKRER DET ANTALL OBDUKSJONER SOM TRENGS FOR Å STYRKE KUNNSKAPEN OM DYREHELSE

Ved mistanke om alvorlig smittsom sykdom (A- eller B-sykdommer) er alle undersøkelsene ved Veterinærinstituttet kostnadsfrie, dvs kostnadene dekkes fullt ut av bevilgningen over statsbudsjettet. Det samme gjelder ved sporing av kontaktbesetninger i et utbrudd. Undersøkelser i forbindelse med dyrevelferdssaker der Mattilsynet er rekvirent, er også kostnadsfrie, likeså undersøkelse av kadaver og prøver fra villevende dyr.

Hvis det ikke foreligger mistanke om alvorlig smittsom sykdom, må dyreeier betale egenandel. Egenandelene ved Veterinærinstituttet har økt en god del de senere år, men prisene i 2015 er de samme som i 2014.

Egenandelen ved Veterinærinstituttet er per i dag omtrent på samme nivå som prisene hos Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA) i Sverige, men betydelig høyere enn hos EVIRA (en «kombinasjon» av Mattilsynet og Veterinærinstituttet) i Finland. I Sverige betaler imidlertid dyreeier en lavere pris (Den Svenske djurhelsovårdens (SvDhv) pris) forutsatt at det er veterinær som har rekvirert obduksjon. For medlemmer av SvDhv er obduksjon med tilhørende undersøkelser gratis. SvDhv får betydelig statlig støtte for å få gjennomført obduksjoner som går til subsidiering av virksomheten både ved feltobduksjon, private laboratorier eller hos SVA.

Meldepliktige sykdommer blir påvist i mindre enn 1 % av de prøvene som blir sendt inn der hensikten med undersøkelsen er et oppgitt helseproblem eller helsekontroll. De fleste tilfellene av slike sykdomstilfeller blir oppdaget i aktive overvåkingsprogrammer eller i prøver tatt ut pga. sykdom (ikke obduksjoner av døde dyr).

Kostnadene til lokaler, utstyr og personell ved obduksjon av hele dyr er store i forhold til samfunnsnytten. Nye diagnostiske metoder og moderne teknologi åpner muligheter for en bedre og mer effektiv beredskap enn før.

Jeg mener derfor det ikke vil være riktig å subsidiere obduksjoner av dyr hvor det ikke foreligger

mistanke om alvorlige smittsomme dyresjukdommer i større grad enn hva tilfellet er i dag.

